

VẤN ĐỀ TƯ VẤN TÂM LÝ TRONG QUÂN ĐỘI NHÂN DÂN VIỆT NAM

Đinh Hùng Tuấn

Viện Khoa học xã hội - nhân văn quân sự.

Theo các nhà tâm lý học thuộc Ban Tâm lý học tư vấn, Hội Tâm lý học Hoa kỳ thì: "Tư vấn tâm lý (TVTL) là hình thức giúp đỡ mọi người khắc phục những trở ngại về tâm lý có thể gặp trên bước đường trưởng thành, từ đó giúp con người phát triển một cách tối ưu". Trên thực tế, TVTL sử dụng những phương sách "tác động tâm lý" thích đáng để giúp giải quyết những vấn đề do người đến xin tư vấn đặt ra. Vì thế, TVTL là một hoạt động nghề nghiệp đòi hỏi phải có những tri thức và những kỹ năng thuần thục, cán bộ tư vấn không những phải được đào tạo về chuyên môn, mà còn phải có những kinh nghiệm sâu rộng và cảm xúc ổn định, chín chắn. Do đó, không phải bất cứ ai cũng có thể đảm đương được công việc này.

Phạm vi TVTL rất rộng. Những vấn đề nảy sinh trong phạm vi công tác, sự nghiệp, học tập, thi cử, tình yêu, hôn nhân, gia đình, cách ứng xử hay các hiện tượng xã hội như hút thuốc, nghiện rượu, cờ bạc, gây gổ... đều có thể nhờ TVTL mà giải quyết.

Trong QĐNDVN không đào tạo cán bộ TVTL và do đó không có cán bộ TVTL chuyên trách. Nói như vậy không phải công tác TVTL không được coi trọng, mà thực chất còn rất được quan tâm. Trong quân đội công tác TVTL được coi như một nhiệm vụ mang tính chức năng của đội ngũ cán bộ chính trị (CBCT), (chính ủy, chính trị viên) những người chủ trì công tác đảng - công tác chính trị ở đơn vị cơ sở.

Cán bộ chính trị ở đơn vị cơ sở có vai trò quan trọng trong việc lãnh đạo, chỉ đạo các mặt công tác của đơn vị, bảo đảm cho đơn vị hoàn thành thắng lợi mọi nhiệm vụ được giao. Theo Hồ Chí Minh thì: "Tư cách chính trị viên có ảnh hưởng rất quan trọng đến bộ đội, người chính trị viên tốt thì bộ đội ấy tốt, người chính trị viên không làm tròn nhiệm vụ, thì bộ đội ấy không tốt, vì thế cán bộ chính trị phải làm người kiêu mẫu trong mọi việc".

Theo góc độ tiếp cận của các nhà tâm lý học thì nghề nghiệp của CBCT ở đơn vị cơ sở nằm trong nhóm nghề "tác động tâm lý". Công cụ chủ yếu được

CBCT sử dụng khi thao tác nghiệp vụ là ngôn ngữ. Phương pháp công tác chủ yếu của CBCT là phương pháp tuyên truyền, giáo dục, thuyết phục.

Cán bộ chính trị ở đơn vị cơ sở là người trực tiếp tiến hành công tác tư tưởng, công tác tổ chức nhằm xây dựng nhân cách quân nhân cách mạng cho cán bộ chiến sĩ, xây dựng đơn vị cơ sở vững mạnh toàn diện. Do đó, trong khi giải quyết những vấn đề về tư tưởng, tất yếu người CBCT phải tiến hành công tác TVTL. Đây được coi là một trong những chức năng, nhiệm vụ quan trọng của đội ngũ CBCT ở đơn vị cơ sở. Hiệu quả công tác của CBCT ở đơn vị cơ sở bị quy định bởi những yếu tố sau đây:

- Uy tín nhân cách của bản thân người cán bộ chính trị.
- Trình độ ngôn ngữ và kỹ năng sử dụng ngôn ngữ của CBCT.
- Năng lực thấu hiểu đặc điểm, diễn biến tâm lý của đối tượng tư vấn.
- Năng lực cảm hóa, thấu cảm với đối tượng tư vấn của CBCT.
- Niềm tin của CBCT vào kết quả tư vấn.
- Tính kiên trì của CBCT.

Để phát triển kỹ năng TVTL cho đội ngũ CBCT trong quân đội, theo chúng tôi, cần giải quyết tốt một số nội dung cơ bản sau đây:

Một là, phải thường xuyên bồi dưỡng nâng cao trình độ kiến thức mọi mặt, đặc biệt là những kiến thức liên quan trực tiếp tới công tác TVTL của CBCT ở các đơn vị cơ sở trong quân đội.

Đây là giải pháp có ý nghĩa quan trọng hàng đầu trong phát triển kỹ năng TVTL của CBCT. Bởi vì, bất cứ kỹ năng nào cũng phải dựa trên cơ sở lý thuyết - cơ sở lý thuyết đó chính là kiến thức. Sự thấu hiểu về mục đích, biết cách đi đến kết quả và nắm vững những điều kiện cần thiết để triển khai cách thức, đó là điều kiện cơ bản để phát triển kỹ năng. Như vậy, chỉ có thể có kỹ năng tư vấn ở một lĩnh vực nào đó khi bản thân chủ thể phải có kiến thức vững chắc và có khả năng vận dụng kiến thức đó vào giải quyết những vấn đề cụ thể đặt ra trong cuộc sống hàng ngày.

Hai là, phải thông qua hoạt động thực tiễn để bổ sung kinh nghiệm, vốn sống cho CBCT ở các đơn vị cơ sở trong quân đội.

Đây là một trong những giải pháp quan trọng góp phần tạo nền tảng để phát triển kỹ năng TVTL cho đội ngũ CBCT ở đơn vị cơ sở, bởi vì kinh nghiệm, vốn sống đã tích lũy được của họ chính là mảng kiến thức thực tiễn rất quan trọng mà họ có được trong chính hoạt động lãnh đạo, quản lý bộ đội của mình. Cùng với kiến thức lý luận, kinh nghiệm và vốn sống thực tiễn sẽ định hướng và làm cơ sở cho phương thức TVTL của CBCT.

Ba là, nâng cao tinh thần trách nhiệm, tính tích cực, chủ động trong hoạt động nghề nghiệp của CBCT.

Hiệu quả đạt được trong thực hiện phương thức TVTL của CBCT phụ thuộc rất lớn vào tinh thần trách nhiệm, tính tích cực, chủ động trong hoạt động nghề nghiệp của họ. Bởi vì, tinh thần trách nhiệm, tính tích cực, chủ động sẽ tạo ra một động lực lớn thúc đẩy mọi hoạt động của CBCT đơn vị cơ sở, làm tăng sự linh hoạt, nhạy bén, sáng tạo trong vận dụng kiến thức, kinh nghiệm vào từng phương thức cụ thể.

Bốn là, để nâng cao hiệu quả TVTL, người CBCT nhất thiết phải nâng cao uy tín cá nhân bằng sự phát triển những phẩm chất cần thiết đáp ứng cho nhiệm vụ của mình.

Đây là một trong những giải pháp quan trọng để cho TVTL là cơ sở và điều kiện đạt hiệu quả cao. Một trong những phẩm chất ấy là sự gương mẫu.

Để nâng cao uy tín cá nhân, người CBCT đơn vị cơ sở phải tu dưỡng, rèn luyện, đáp ứng đầy đủ các yêu cầu về phẩm chất, năng lực, lời nói đi đôi với việc làm, thực sự là tấm gương sáng mẫu mực trong đơn vị để mọi người noi theo.

Tóm lại, vấn đề TVTL với tư cách là một khoa học, trong quân đội đang là vấn đề mới mẻ, chưa được nghiên cứu một cách sâu sắc và có hệ thống. Mặc dù về thực chất nó là chức năng, nhiệm vụ của CBCT đơn vị cơ sở, là một mặt của công tác Đảng, công tác chính trị, công tác lãnh đạo, giáo dục bộ đội. Song, để tiến hành có hiệu quả, tiến tới tách ra thành một bộ phận độc lập thì còn rất nhiều việc phải làm, đó là một nhiệm vụ cần thiết, một công việc của tương lai.